

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 9 września 2015 r. (*)

Odesłanie prejudycjalne – Pracownicy migrujący – Zabezpieczenie społeczne – Właściwe ustawodawstwo – Przewoźnicy na Renie – Zaświadczenie E101 – Wartość dowodowa – Wystąpienie do Trybunału – Obowiązek odesłania prejudycjalnego

W sprawach połączonych C-72/14 i C-197/14

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczeń w trybie prejudycjalnym, złożone przez Gerechtshof te 's-Hertogenbosch (sąd apelacyjny w 's-Hertogenbosch, Niderlandy) i Hoge Raad der Nederlanden (sąd najwyższy Niderlandów) postanowieniami z dnia 7 lutego 2014 r. i 28 marca 2014 r., które wpłynęły do Trybunału, odpowiednio, w dniach 10 lutego i 18 kwietnia 2014 r., w postępowaniach:

X

przeciwko

Inspecteur van Rijksbelastingdienst (C-72/14),

oraz

T.A. van Dijk

przeciwko

Staatssecretaris van Financiën (C-197/14),

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta (sprawozdawca), prezes izby, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev, J.L. da Cruz Vilaça i C. Lycourgos, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu X oraz T.A. van Dijka przez M.J. van Dama, advocaat,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman, M. de Ree, H. Stergiou oraz J. Langer, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka, działającego w charakterze pełnomocnika,

- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzega oraz J. Möllera, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu greckiego przez E.M. Mamouni, M. Tassopoulou oraz A. Samoni-Rantou, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Martina oraz W. Roelsa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 13 maja 2015 r.,
wydaje następujący

Wyrok

1 Wnioski o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładowi art. 7 ust. 2 lit. a) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, a także art. 10c–11a, 12a i 12b rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia nr 1408/71, w wersjach zmienionych i uaktualnionych rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r. (Dz.U. 1997, L 28, s. 1), zmienionych rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 647/2005 z dnia 13 kwietnia 2005 r. (Dz.U. L 117, s. 1) (zwanym dalej odpowiednio „rozporządzeniem nr 1408/71” i „rozporządzeniem nr 574/72”), a także wykładowi art. 267 akapit trzeci TFUE.

2 Wnioski te zostały złożone w ramach dwóch sporów, po pierwsze, między X a Inspecteur van Rijksbelastingdienst (inspektorem krajowego organu podatkowego), i po drugie, między T.A. van Dijkem a Staatssecretaris van Financiën (wiceministrem finansów), w przedmiocie dotyczących ich odpowiednio decyzji podatkowych.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

3 Artykuł 2 ust. 1 umowy dotyczącej zabezpieczenia społecznego przewoźników na Renie, przyjętej przez konferencję miedzynarodową zwołaną w celu przeprowadzenia rewizji umowy z dnia 13 lutego 1961 r. dotyczącej zabezpieczenia społecznego przewoźników na Renie, podpisanej w Genewie w dniu 30 listopada 1979 r. (zwanej dalej „umową o przewoźnikach na Renie”) stanowi:

„Z zastrzeżeniem postanowień art. 9 ust. 2 i art. 54 niniejszej umowy stosuje się na terytorium umawiających się stron w stosunku do wszystkich osób, które jako przewoźnicy na Renie podlegają lub podlegają ustawodawstwu jednej lub kilku umawiających się stron, a także w stosunku do członków ich rodzin i ich spadkobierców”.

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 1408/71

4 Artykuł 6 rozporządzenia nr 1408/71 stanowi, że rozporządzenie to zastępuje zasadniczo każdą konwencję o zabezpieczeniu społecznym między państwami członkowskimi, bądź to co najmniej dwa państwa członkowskie i jedno lub kilka innych państw.

5 Artykuł 7 rozporządzenia nr 1408/71, zatytułowany „Przepisy międzynarodowe, których nie narusza niniejsze rozporządzenie”, przewiduje w ust. 2 lit. a), że nie naruszają art. 6 tego rozporządzenia, postanowienia umowy o przewoźnikach na Renie nadal znajdują zastosowanie.

6 Tytuł II rozporządzenia nr 1408/71, obejmujący art. 13–17a, zawiera przepisy dotyczące ustalenia właściwego ustawodawstwa w dziedzinie zabezpieczenia społecznego.

Rozporządzenie nr 574/72

7 Tytuł III rozporządzenia nr 574/72, zatytułowany „Wykonywanie przepisów rozporządzenia dotyczących określenia właściwego ustawodawstwa”, ustanawia przepisy wykonawcze do art. 13–17 rozporządzenia nr 1408/71.

8 W szczególności art. 10c–11a, 12a i 12b rozporządzenia nr 574/72 stanowi, że organ wyznaczony przez właściwe władze danego państwa członkowskiego, którego prawo nadal znajduje zastosowanie zgodnie z art. 13 ust. 2 lit. d), art. 14 ust. 1 lit. a), art. 14 ust. 2 lit. a) i b), art. 14a ust. 1 lit. a), art. 14a ust. 2 i 4, art. 14b ust. 1, 2 i 4, art. 14c lit. a), art. 14e i art. 17 rozporządzenia nr 1408/71, wydaje zaświadczenie, zwane „zaświadczeniem E101”, poświadczające, że dany pracownik podlega prawu wspomnianego państwa członkowskiego.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

Sprawa C-72/14

9 X jest obywatelem niderlandzkim, który w 2006 r. mieszka w Niderlandach i pracował w charakterze sternika na statku motorowym wpisanym do rejestru statków w Niderlandach.

10 W 2006 r. wspomniany statek pływał w celach związanych z działalnością gospodarczą nie tylko po Renie, lecz także, częściej, po innych wodach śródlądowych.

11 Dodatkowo w 2006 r. X figurował na liście przedsiębiorstwa z siedzibą w Luksemburgu.

12 W dniu 25 listopada 2004 r. Ministerie van Verkeer en Waterstaat (ministerstwo transportu i gospodarki wodnej) wydało dla tego statku Rijnvaartverklaring (zaświadczenie o dopuszczeniu do żeglugi po Renie), o którym mowa w art. 1 lit. h) i art. 5 ust. 1 Wet vervoer binnenvaart (ustawy o żegludze śródlądowej), na rzecz właściciela statku, przedsiębiorstwa z siedzibą w Rotterdamie (Niderlandy).

13 X wniosł do właściwego organu Wielkiego Księstwa Luksemburga o objęcie go luksemburskim systemem zabezpieczenia społecznego. Wniosek ten został uwzględniony przez ten organ. W dniu 1 marca 2006 r. Union des caisses de maladie à Luxembourg (związek kas chorych w Luksemburgu) wydał na rzecz X zaświadczenie E101 z tytułu wykonywanej przez niego działalności.

14 X złożył zeznanie podatkowe w zakresie podatku dochodowego i składek na ubezpieczenie społeczne za rok 2006 w odniesieniu do podlegającego opodatkowaniu przychodu w wysokości 31 647 EUR z tytułu wykonywanej przez niego działalności zawodowej. W zeznaniu tym X wniosł o zwolnienie ze składek na ubezpieczenie społeczne i o odliczenie celem

uniknięcia podwójnego opodatkowania. W decyzji określającej zobowiązanie podatkowe inspektor krajowego organu podatkowego nie uwzględnił ani wniosku o zwolnienie, ani wniosku o odliczenie. Ponadto dokonał on korekty wymiaru zobowiązania podatkowego.

15 W stosunku do X została wydana więc decyzja określająca wysokość podatku dochodowego i wysokość składek do ubezpieczenia społeczne za rok 2006 w odniesieniu do podlegającego opodatkowaniu przychodu w wysokości 28 914 EUR z tytułu wykonywanej przez niego pracy.

16 Podatnik zaskarżył w szczególności decyzję odmawiającą przyznania mu zwolnienia od składek na ubezpieczenie społeczne za przedmiotowy rok. Inspektor krajowego organu podatkowego oddalił to zażalenie jako bezzasadne.

17 X odwołał się od decyzji oddalającej jego zażalenie do Rechtbank Breda (sądu rejonowego w Bredzie), który uznał to odwołanie za bezzasadne. X wniósł zatem apelację od orzeczenia Rechtbank Breda do Gerechtshof te 's-Hertogenbosch.

18 Gerechtshof te 's-Hertogenbosch uważa, że Rechtbank Breda prawidłowo orzekł, iż X powinien być postrzegany jako przewoźnik na Renie w rozumieniu umowy o przewoźnikach na Renie i że w związku z tym zawarte w tej umowie normy kolizyjne znajdują względem niego zastosowanie. W konsekwencji Gerechtshof te 's-Hertogenbosch zmierza do ustalenia, jakie znaczenie przysuguje zażwiadczeniu E?101 wydanemu w dniu 1 marca 2006 r. przez luksemburski organ właściwy do wydania tego typu zażwiadczenia.

19 W powyższych okolicznościach Gerechtshof te 's-Hertogenbosch postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:

„1) W wyroku FTS (C?202/97, EU:C:2000:75) Trybunał orzekł, że zażwiadczenie E?101 wydane przez właściwy organ państwa członkowskiego wiążące organy zabezpieczeń społecznych innych państw członkowskich, także wtedy gdy zażwiadczenie to jest merytorycznie nieprawidłowe. Czy rozstrzygnięcie to obowiązuje również w przypadkach takich jak niniejszy, w którym normy kolizyjne rozporządzenia nie znajdują zastosowania?

2) Czy dla odpowiedzi na to pytanie ma znaczenie, że zamiarem właściwego organu nie było wydanie zażwiadczenia E?101, jednak z powodów natury administracyjnej organ ten z rozmyśłem użył dokumentów, które ze względu na formę i treść przypominają zażwiadczenie E?101, przy czym podatnik uznał i racjonalnie rzecz biorąc mógł uznać, że takie zażwiadczenie otrzymał?”.

Sprawa C?197/14

20 W okresie od 1 stycznia 2007 r. do 30 czerwca 2007 r. T.A. van Dijk, który mieszkał wówczas w Niemczech, był zatrudniony przez spółkę Christa Intershipping Sàrl z siedzibą w Luksemburgu. W szczególności w tym okresie T.A. van Dijk pracował jako kapitan statku rybackiego na terytorium wielu państw członkowskich, zwłaszcza na Renie i jego dopływach, a także na portach z morzem.

21 Władze luksemburskie wydały T.A. van Dijkowi zażwiadczenie E?101, z którego wynika, że na podstawie rozporządzenia nr 1408/71 luksemburskie przepisy dotyczące zabezpieczenia społecznego obowiązują go od dnia 1 września 2004 r.

22 Wobec T.A. van Dijka wydano decyzję w sprawie określenia wysokości zobowiązania z tytułu podatku dochodowego za rok 2007 dotyczącej składek na ubezpieczenie społeczne oraz

decyzji w sprawie określenia wysokości zobowiązania podatkowego dotyczącego składek na ubezpieczenie zdrowotne za ten sam rok obliczonych na podstawie jego przychodu. T.A. van Dijk zaskarżył te decyzje, jednak niderlandzkie organy podatkowe utrzymały je w mocy.

23 Z powodu utrzymania przez Rechtbank te 's-Gravenhage (sąd rejonowy w Hadze), który rozpatrywał odwołanie od decyzji nieuwzględniających jego zażalenia, w mocy przedmiotowych decyzji podatkowych T.A. van Dijk wniósł apelację od tego orzeczenia do Gerechtshof te 's-Gravenhage (sądu apelacyjnego w Hadze).

24 Gerechtshof te 's-Gravenhage utrzymał w mocy orzeczenie Rechtbank te 's-Gravenhage. W szczególności Gerechtshof te 's-Gravenhage orzekł, że podatnika należy uważyć za przewoźnika na Renie w rozumieniu umowy w sprawie przewoźników na Renie oraz że zgodnie z art. 11 ust. 2 wspomnianej umowy obowiązują go niderlandzkie przepisy o zabezpieczeniu społecznym. Ponadto Gerechtshof te 's-Gravenhage orzekł, że przedmiotowemu zażwiadczeniu E-101 nie można przypisać żadnej wartości prawnej, ponieważ zażwiadczenie to zostało wydane na podstawie rozporządzenia nr 1408/71, które zgodnie z art. 7 ust. 2 lit. a) wspomnianego rozporządzenia nie znajduje zastosowania do T.A. van Dijk.

25 T.A. van Dijk złożył skargę kasacyjną od wyroku Gerechtshof te 's-Gravenhage do Hoge Raad der Nederlanden (sądu najwyższego Nederlandów).

26 Z postanowienia odsyłającego wynika, że Hoge Raad der Nederlanden miał już możliwość wypowiedzieć się w przedmiocie znaczenia zażwiadczenia E-101 w sprawie podobnej do tej będącej przedmiotem postępowania głównego.

27 W wyroku z dnia 11 października 2013 r. (sygn. 12/04012, ECLI:NL:HR:2013:CA0827) Hoge Raad der Nederlanden orzekł, że zażwiadczeniu E-101 nie można przypisać żadnej wartości, a zasada lojalnej współpracy nie jest naruszona, jeżeli danego podatnika należy uważyć za przewoźnika na Renie w rozumieniu art. 1 lit. m) umowy o przewoźnikach na Renie, podlegającego w konsekwencji nie rozporządzeniu nr 1408/71, lecz wspomnianej umowie.

28 Hoge Raad der Nederlanden wydał to orzeczenie bez skądania do Trybunału wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, ponieważ, by zdania, że przyjęte rozstrzygnięcie nie budzi żadnych racjonalnych wątpliwości.

29 Z drugiej strony w drodze orzeczenia z dnia 7 lutego 2014 r. (sygn. 13/00040, ECLI:NL:GHSHE:2014:248, V-N 2014/12.15) Gerechtshof te 's-Hertogenbosch skierował do Trybunału dwa pytania prejudycjalne, które są przedmiotem sprawy C-72/14.

30 Jako że odpowiedź na te pytania może mieć znaczenie dla oceny prawnej rozpatrywanego przez niego sporu, Hoge Raad der Nederlanden ma wątpliwości, czy może rozstrzygnąć ten spór zgodnie ze swoim wyrokiem z dnia 11 października 2013 r. bez przedstawienia Trybunałowi wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i bez oczekania na odpowiedź Trybunału na pytania prejudycjalne zadane przez Gerechtshof te 's-Hertogenbosch.

31 W szczególności Hoge Raad der Nederlanden dąży do ustalenia, czy w przypadku gdy stwierdzi, że rozstrzygnięcie w podniesionej przed nim kwestii wykazadni prawa Unii jest tak oczywiste, że nie budzi ono żadnych racjonalnych wątpliwości, przesłanki sformułowane w pkt 16 wyroku Cilfit i in. (283/81, EU:C:1982:335) mogą zostać uznane za spełnione.

32 W tych okolicznościach Hoge Raad der Nederlanden postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy Hoge Raad der Nederlanden jako najwyższy sąd krajowy jest zobowiązany, w związku z wystąpieniem przez sąd krajowy niższej instancji z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, do przedstawienia Trybunałowi pytania prejudycjalnego, czy też powinien on odczekać na odpowiedź na pytanie przedstawione przez sąd krajowy niższej instancji, nawet jeżeli jest zdania, że prawidłowe stosowanie prawa Unii w rozstrzyganej przez niego kwestii jest na tyle oczywiste, iż nie budzi żadnych racjonalnych wątpliwości co do sposobu, w jaki należy odpowiedzieć na to pytanie?

2) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze: czy zażwiadczenie E?101 wydane przez organ innego państwa członkowskiego niż niderlandzkie organy właściwe w zakresie zabezpieczeń społecznych, nawet gdyby dotyczyło ono przewoźnika na Renie, tak że normy określające właściwe ustawodawstwo przewidziane w rozporządzeniu nr 1408/71, do którego odnosi się owo zażwiadczenie, nie znajdują zastosowania na podstawie art. 7 ust. 2 lit. a) tego rozporządzenia?”.

33 Postanowieniem Prezesa Trybunału z dnia 24 lutego 2015 r. sprawy C?72/14 i C?197/14 zostały połączone do celów ustnego etapu postępowania oraz wydania wyroku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Uwagi wstępne

34 Z postanowień odsyłających wynika, że skarżący w postępowaniach głównych są przewoźnikami na Renie, którym przez organ właściwy do wydania tego typu zażwiadczeń w Luksemburgu zostały wydane zażwiadczenia E?101.

35 Z postanowienia odsyłającego dotyczącego sprawy C?72/14 wynika również, że wspomniany organ stwierdził, iż zgodnie z normami kolizyjnymi określonymi w umowie o przewoźnikach na Renie skarżący w postępowaniu głównym podlega prawu luksemburskiemu oraz że wobec braku formularza odpowiadającego zażwiadczeniu E?101 w ramach wspomnianej umowy rzeczony organ użył zażwiadczenia E?101 w celu pożwiadczenia przynależności skarżącego w postępowaniu głównym do luksemburskiego systemu zabezpieczenia społecznego.

36 Na zadane przez sąd odsyłający pytania należy odpowiedzieć w oparciu o te założenia, jako że niniejszy wyrok nie zawiera żadnej oceny w zakresie kwalifikacji skarżących w postępowaniach głównych jako przewoźników na Renie ani krajowego ustawodawstwa, które ma do nich zastosowanie.

W przedmiocie pytań zadanych w sprawie C?72/14 i pytania drugiego w sprawie C?197/14

37 Poprzez pytania zadane w sprawie C?72/14 i pytanie drugie w sprawie C?197/14, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 7 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71, a także art. 10c–11a, 12a i 12b rozporządzenia nr 574/72 należy interpretować w ten sposób, że zażwiadczenie wydane przez właściwy organ państwa członkowskiego w formie zażwiadczenia E?101 w celu pożwiadczenia, że dany pracownik podlega ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego tego państwa członkowskiego, podczas gdy pracownik ów jest objęty zakresem stosowania umowy o przewoźnikach na Renie, jest wiążące dla organów innych państw członkowskich i czy fakt, że organ wydający nie miał zamiaru wydać rzeczywistego zażwiadczenia E?101, lecz użył formularza tego zażwiadczenia do celów administracyjnych, ma w tym względzie znaczenie.

38 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że zażalenie E-101 odpowiada standardowemu formularzowi wydawanemu zgodnie z tytułem III rozporządzenia nr 574/72 przez organ wyznaczony przez właściwe państwo członkowskie, którego ustawodawstwo w zakresie zabezpieczenia społecznego znajduje zastosowanie, w celu pożądanego, że pracownicy migrujący znajdujący się w jednej z sytuacji przewidzianych w danych przepisach tytułu II rozporządzenia nr 1408/71 podlegają prawu wspomnianego państwa członkowskiego, jak wskazano w pkt 7 i 8 niniejszego wyroku.

39 Wynika stąd, że wykorzystanie zażalenia E-101 ma znaczenie jedynie w przypadku zastosowania określonych w tytule II rozporządzenia nr 1408/71 norm dotyczących ustaleń ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego właściwego dla rzeczonych pracowników, o czym świadczy uwagi zawarte w standardowym formularzu. Wspomniane uwagi nie dotyczą bowiem sytuacji innych niż sytuacje odnoszące się do pracowników objętych zakresem zastosowania wspomnianego tytułu II.

40 Dodatkowo Trybunał orzekł, że zażalenie takie, w zakresie, w jakim wprowadza domniemanie prawidłowości przynależności delegowanych pracowników do systemu zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym przedsiębiorstwo delegujące tych pracowników prowadzi działalność gospodarczą, jest wiążące dla właściwych organów państwa członkowskiego, do którego oddelegowani zostali owi pracownicy (wyrok Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, pkt 24).

41 Trybunał uściślił również, że do momentu cofnięcia zażalenia E-101 lub stwierdzenia jego nieważności przez właściwe państwo członkowskie, które go wydało, jest ono wiążące dla właściwych organów i sądów państwa członkowskiego, do którego pracownicy zostali delegowani (wyrok Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, pkt 33).

42 Ponadto skoro zażalenie E-101 jest wiążące dla tego właściwego organu, nic nie uzasadniałoby tego, by osoba, która korzysta z usług danego pracownika, nie działała na podstawie tego zażalenia. Jednakże jeżeli osoba ta ma wątpliwości co do ważności owego zażalenia, musi ona poinformować o tym dany organ (wyrok Banks i in., C-178/97, EU:C:2000:169, pkt 47).

43 Należy jednak zaznaczyć, że przywołane w pkt 40–42 niniejszego wyroku orzecznictwo dotyczy sytuacji, w których zażalenie E-101 zostało wydane w stosunku do pracowników objętych tytułem II rozporządzenia nr 1408/71.

44 Tymczasem, jak wskazano w pkt 34 niniejszego wyroku, zażalenie E-101 będzie przedmiotem postępowania gównych zostało wydane dla przewoźników na Renie.

45 W tym względzie należy przypomnieć, że art. 7 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71 przewiduje, że – nie naruszając jego art. 6, według którego rozporządzenie to zastępuje co do zasady konwencji o zabezpieczeniu społecznym wiążące bądź to wyjącznie państwa członkowskie, bądź to co najmniej dwa państwa członkowskie i jedno lub kilka innych państw – postanowienia umowy o przewoźnikach na Renie dotyczącej ich zabezpieczenia społecznego nadal znajdują zastosowanie.

46 Z powyższego wynika, że prawnicy na Renie nie są objęci zakresem stosowania rozporządzenia nr 1408/71, lecz zakresem stosowania umowy o przewoźnikach na Renie; w związku z tym ustalenie ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego, które znajduje do nich zastosowanie, przeprowadza się nie na podstawie tytułu II wspomnianego rozporządzenia, lecz zgodnie ze wskazanymi umowami.

47 W tej sytuacji zaświadczenie wydane przez organ państwa członkowskiego w celu poświadczenia, że pracownik działający w charakterze przewoźnika na Renie podlega prawu tego państwa członkowskiego, takie jak zaświadczenia będące przedmiotem postępowania głównych, nie może zostać uznane za zaświadczenie E-101, nawet jeżeli przybiera taką formę i niezależnie od tego, czy zostało ono wydane przez organ wyznaczony w celu wydania tego typu zaświadczenia przez właściwe władze państwa członkowskiego w rozumieniu rozporządzenia nr 1408/71.

48 W konsekwencji taki dokument poświadczający nie może wywierać skutków właściwych dla zaświadczenia E-101, w tym skutku wiążącego organy państw członkowskich innych niż to, w którym znajduje się organ, który wydał takie zaświadczenie.

49 W tej sytuacji fakt, że zamiarem organu wydającego nie było wystawienie zaświadczenia E-101, lecz użycie on tego standardowego formularza do celów administracyjnych, jest w tym przypadku bez znaczenia dla udzielenia odpowiedzi na zadane pytania.

50 W każdym wypadku należy dodać, że fakt, iż zaświadczenie dotyczy przevoźników na Renie, które zostało wydane w formie zaświadczenia E-101, tak jak zaświadczenia w postępowaniach głównych, nie wywołuje skutków wynikających z zaświadczenia E-101, nie oznacza jednak wcale, że omawiane zaświadczenie jest pozbawione wszelkich skutków prawnych.

51 W świetle powyższych rozważań na pytania zadane w sprawie C-72/14 i pytanie drugie w sprawie C-197/14 należy odpowiedzieć, że art. 7 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71, a także art. 10c–11a, 12a i 12b rozporządzenia nr 574/72 należy interpretować w ten sposób, że zaświadczenie wydane przez właściwy organ państwa członkowskiego w formie zaświadczenia E-101 w celu poświadczenia, że dany pracownik podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego w zakresie zabezpieczenia społecznego, podczas gdy pracownik ów jest objęty zakresem stosowania umowy o przewoźnikach na Renie, nie jest wiążące dla organów innych państw członkowskich. Fakt, że organ wydający nie miał zamiaru wydać rzeczywistego zaświadczenia E-101, lecz użycie formularza tego zaświadczenia do celów administracyjnych, jest w tym względzie bez znaczenia.

W przedmiocie pytania pierwszego w sprawie C-197/14

52 Poprzez pytanie pierwsze w sprawie C-197/14 sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 267 akapit trzeci TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa krajowego, taki jak sąd odsyłający, jest zobowiązany do wystąpienia do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jeżeli – w sprawie podobnej do tej, która przed nim zawisła i dotyczącej dokądnie tej samej problematyki – sąd krajowy niższej instancji zada Trybunałowi pytanie prejudycjalne, lub też czy jest zobowiązany odczekać na odpowiedź Trybunału na to pytanie.

53 Artykuł 267 TFUE przyznaje Trybunałowi kompetencję do orzekania w trybie prejudycjalnym zarówno o wykładni traktatów i aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii, jak i o ważności tych aktów. Postanowienie to w akapicie drugim

stanowi, że sąd krajowy może się zwrócić z takimi pytaniami do Trybunału, jeżeli uzna, iż decyzja w tym względzie jest niezbędna do wydania wyroku, a w akapicie trzecim – że jest zobowiązany to uczynić, jeżeli jego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego (wyrok Melki i Abdeli, C-188/10 i C-189/10, EU:C:2010:363, pkt 40).

54 Należy w szczególności przypomnieć, że obowiązek przedłożenia Trybunałowi pytania prejudycjalnego, który przewiduje art. 267 akapit trzeci TFUE w stosunku do sądów krajowych, których orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu, wpisuje się w ramy współpracy, ustanowionej w celu zapewnienia prawidłowego stosowania i jednolitej wykładni prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, między innymi sędziami krajowymi, w ramach ich odpowiedzialności za stosowanie prawa Unii, a Trybunałem (wyrok Cilfit i in., 283/81, EU:C:1982:335, pkt 7).

55 Trybunał uzna, że sąd, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, ma obowiązek – w przypadku powstania przed takim sądem pytania dotyczącego prawa Unii – zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, chyba że stwierdzi on, że podniesione pytanie nie jest istotne dla sprawy lub że dany przepis prawa Unii stanowi już przedmiot wykładni Trybunału, lub że prawidłowe stosowanie prawa Unii jest tak oczywiste, że nie budzi ono żadnych racjonalnych wątpliwości. Trybunał doda, że istnienie takiej ewentualności należy oceniać z uwzględnieniem cech charakterystycznych prawa Unii i szczególnych trudności, jakie sprawia jego wykładnia, oraz niebezpieczeństwa rozbieżności w orzecznictwie wewnątrz Unii (wyrok Cilfit i in., 283/81, EU:C:1982:335, pkt 21).

56 W tym przypadku ponieważ sąd krajowy niższej instancji w stosunku do sądu odsyłającego przedłożył Trybunałowi pytanie w kwestii dotyczącej prawa Unii podobnej do tej, jaka została podniesiona przed sądem odsyłającym, i dotyczącej dokładnie tej samej problematyki, pojawia się wątpliwość, czy taka okoliczność stoi na przeszkodzie temu, żeby spełnione zostałyby wynikające z wyroku Cilfit i in. (283/81, EU:C:1982:335) kryteria dla ustalenia istnienia „acte clair”, a w szczególności kryterium, na gruncie którego prawidłowe stosowanie prawa Unii jest tak oczywiste, iż nie budzi ono żadnych racjonalnych wątpliwości.

57 W tym względzie należy przypomnieć, że wyjącznie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za wydanie orzeczenia, należy – przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy – zarówno ocena, czy do wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia prejudycjalnego, jak i ocena znaczenia pytania, jakie zadaje Trybunałowi (wyrok Eon Aset Menidjunt, C-118/11, EU:C:2012:97, pkt 76).

58 Ponadto należy podkreślić, że linia orzecnicza wynikająca z wyroku Cilfit i in. (283/81, EU:C:1982:335) pozostawia wyjącznie sądowi krajowemu ocenę, czy prawidłowe stosowanie prawa Unii jest na tyle oczywiste, że nie budzi ono żadnych racjonalnych wątpliwości i pozostawia mu w związku z tym również decyzję o powstrzymaniu się od kierowania do Trybunału pytania o interpretację prawa Unii, które zostało podniesione przed tym sądem (wyrok Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo) oraz rozstrzygnięciu tego pytania na własną odpowiedzialność (wyrok Cilfit i in., 283/81, EU:C:1982:335, pkt 16).

59 Z powyższego wynika, że wyjącznie do sądów krajowych, których orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, należy ocena na własną odpowiedzialność i w sposób niezależny, czy w rozpatrywanej sprawie mają do czynienia z „acte clair”.

60 Zatem mimo iż w sytuacji takiej jak ta będąca przedmiotem postępowania głównego sąd najwyższy danego państwa członkowskiego musi uwzględnić w swojej analizie okoliczność, że sąd niższej instancji zadał pytanie prejudycjalne, które jest przedmiotem toczącej się obecnie

przed Trybunałem sprawy, to jednak okoliczność taka nie może sama w sobie powstrzymać krajowego sądu najwyższego przed stwierdzeniem na podstawie przeprowadzonego badania odpowiadającego wymogom wynikającym z wyroku Cilfit i in. (283/81, EU:C:1982:335), że w rozpatrywanej sprawie ma do czynienia z „acte clair”.

61 Wreszcie o ile sama okoliczność przedstawienia Trybunałowi przez sąd niższej instancji pytania prejudycjalnego dotyczącego tej samej problematyki co ta podniesiona w sporze przed sądem krajowym ostatniej instancji nie oznacza, że przesłanki z wyroku Cilfit i in. (283/81, EU:C:1982:335) nie mogą już zostać spełnione, tak że sąd ostatniej instancji mógłby zdecydować o odstąpieniu od wystąpienia do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i rozstrzygnięcie zadane przed nim pytanie na własną odpowiedzialność, o tyle należy stwierdzić, że okoliczność taka nie nakłada tak na krajowy sąd najwyższy obowiązku odczekania na odpowiedź Trybunału na pytanie prejudycjalne zadane przez sąd niższej instancji.

62 Twierdzenie to potwierdza ponadto orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym art. 267 TFUE nie stoi na przeszkodzie temu, by orzeczenia sądu, którego orzeczenia można zaskarżyć na drodze sądowej według prawa wewnętrznego i który wystąpił do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, podlegały zwykłemu środkom odwoławczym przewidzianym w prawie krajowym, które pozwalają sądowi wyższej instancji samodzielnie rozstrzygnąć spór będący przedmiotem odwołania prejudycjalnego i wziąć na siebie w ten sposób odpowiedzialność za zapewnienie przestrzegania prawa Unii (zob. podobnie postanowienie *Nationale Loterij*, C-525/06, EU:C:2009:179, pkt 6–8).

63 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze w sprawie C-197/14 należy odpowiedzieć, że art. 267 akapit trzeci TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa krajowego, taki jak sąd odsyłający, nie jest zobowiązany ani do wystąpienia do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, ani do odczekania na odpowiedź na to pytanie tylko dlatego, że – w sprawie podobnej do tej, która przed nim zawisła i dotyczącej dokładnie tej samej problematyki – sąd krajowy niższej instancji zadał Trybunałowi pytanie prejudycjalne.

W przedmiocie kosztów

64 Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionych przed sądami odsyłającymi, do nich zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) Artykuł 7 ust. 2 lit. a) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, a także art. 10c–11a, 12a i 12b rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia nr 1408/71 w wersjach zmienionych i uaktualnionych rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r., zmienionych rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 647/2005 z dnia 13 kwietnia 2005 r., należy interpretować w ten sposób, że zażwiadczenie wydane przez właściwy organ państwa członkowskiego w formie zażwiadczenia E-101 w celu poświadczenia, że dany pracownik podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego w zakresie zabezpieczenia społecznego, podczas gdy pracownik ów jest objęty zakresem stosowania umowy dotyczącej zabezpieczenia społecznego przewoźników na Renie, przyjętej przez konferencję międzynarodową zwołaną w celu przeprowadzenia rewizji umowy z dnia 13 lutego 1961 r.

dotyczącej zabezpieczenia społecznego przewoźników na Renie, podpisanej w Genewie w dniu 30 listopada 1979 r., nie jest wiążąca dla organów innych państw członkowskich. Fakt, że organ wydający nie miał zamiaru wydać rzeczywistego zaświadczenia E101, lecz użył formularza tego zaświadczenia do celów administracyjnych, jest w tym względzie bez znaczenia.

2) Artykuł 267 akapit trzeci TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa krajowego, taki jak sąd odsyłający, nie jest zobowiązany ani do wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, ani do odczekania na odpowiedź na to pytanie tylko dlatego, że – w sprawie podobnej do tej, która przed nim zawisła i dotyczącej dokładnie tej samej problematyki – sąd krajowy niższej instancji zadał Trybunałowi pytanie prejudycjalne.

Podpisy

* Język postępowania: niderlandzki.